

nedochoval, předpokládáme příčný průvlek pod styčnými trámy.

Tato, v české renesanci ojedinělá ukázka chápání konstrukce záklopového stropu, byla později nahrazena cihlovým podklenutím. Jak vyplývá z archívni rešerše, stalo se tak nejspíše až roku 1784, kdy stavební účty vykazují placení mzdy za práci „*při klenbě staré úřední jizby a vedlejší místnosti, kde byla uvnitř proražena 3 okna a 1 dvéře*“ (Muk - Zahradník 1982, 18 - 19). Sklenutí sice sjednotilo charakter horizontálních konstrukcí přízemí, odstranilo však architektonické odlišení obou východních traktů, které mělo svůj původ nejspíše v odlišném funkčním určení. Dnes můžeme vyslovit pouze hypotézu, že se jednalo o hodnotnější interiér, sloužící majiteli jako obytný nebo, a to s ohledem na umístění v přízemí spíše, reprezentativní prostor.

LITERATURA:

Muk, J. - Zahradník, P.: Benešov nad Ploučnicí - Horní zámek, SHP (strojopis), Praha 1982.

NACHTRAG ZUR BAUGESCHICHTSFORSCHUNG DES OBEREN SCHLOSSES IN BENEŠOV AN DER PLOUČNICE

Bauarbeiten auf dem Oberen Schloß in Benešov an der Ploučnice (Bezirk Děčín) entdeckten die ursprüngliche Lösung östlicher Trakte des Erdgeschosses des Schloßgebäudes. Heute zugewölbte Räume bedeckte bis zum Jahre 1784 eine Einschubdecke, deren in die Wand versetzte Balken bei Ansicht zur Geltung als reich profilierte Verzierung kamen. Die Wölbung vereinheitlichte zwar den Charakter der horizontalen Konstruktionen des Erdgeschosses, beseitigte aber die architektonische Unterscheidung beider Ostrakte, welche seinen Ursprung wahrscheinlich in verschiedener Funktionsbestimmung hatte. Heute können wir nur die Vermutung aussprechen, daß es sich um ein wertvolleres Interieur handelte, das dem Besitzer als Wohn- oder mit Rücksicht auf seine Erdgeschosßlage als Repräsentationsraum diente.

ABBILDUNGEN

- 1: Profil der Berührungsbalken und des Unterzuges der Konstruktion über dem Verkehrstrakt.
- 2: Erdgeschoss und Stock des Ostteiles des Oberen Schlosses in Benešov an der Ploučnice, 1 - Holzkonstruktion
- 3: Gesamtsituation nach der Reliktenenthüllung der Balkenkonstruktionen (Lichtbild R. Kurša).

KOSTEL SV. MIKULÁŠE V DRCHLAVĚ (OKR. ČESKÁ LÍPA)

JAN SOMMER

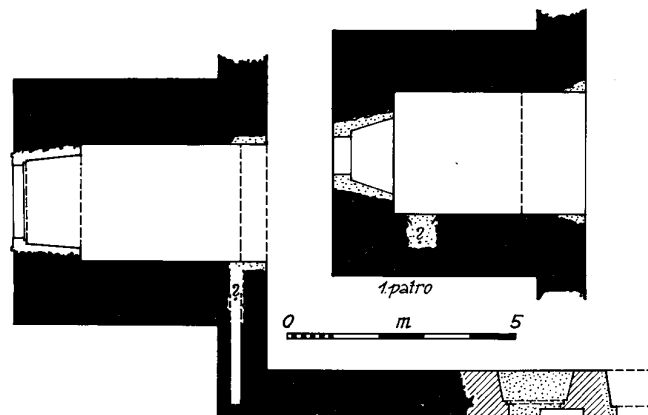
Farní kostel v Drchlavě (okres Česká Lípa) byl v dosavadní literatuře považován za barokní novostavbu. Jedná se o nenáročnou plochostropou stavbu s obdélnou lodí a užším presbyteriem s polygonálním závěrem. Nároží kvádrového zdiva presbyteria zvyrazňují liseny, na severu přiléhá obdélná sakristie. V ose západního průčelí se tyčí věž čtvercového půdorysu s jehlancovou střechou. Okna jsou barokní. Kolem kostela se rozkládá hřbitov oválného půdorysu, vymezený zídou z 19. století.

Obr. 1: Drchlava (okres Česká Lípa), kostel sv. Mikuláše. Západní část jižní stěny lodi. (Foto Jan Sommer 1994)

První zmínka o kostele pochází z roku 1352.¹⁾ Renesanční přestavbu datuje kámen s tesaným letopočtem 1585, vložený druhotně do vnitřního líce barokního (?) zdiva západní stěny druhého patra věže. Přestavbě 18. století objekt vděčí za z kvádrů zděnou východní část s presbyteriem, sakristií a asi též přilehlé úseky stěn lodi. Z téže doby pochází jižní portál a okna lodi, pískovcová omítaná fabionová korunní římsa, horní část věže od druhého patra a snad i západní portál podvěží. Nový strop lodi byl tehdy opatřen štukovými zrcadly. Možná již při barokisaci či při úpravách po polovině 19. století byla vybourána dolní část východní stěny věže. Podvěží se otevírá do lodi segmentovým obloukem v celé šíři, zděným z cihel, první patro mírně stlačeným plným obloukem, rovněž cihlovým. Segmentová klenba přízemku věže nejspíše vznikla po polovině 19. století. Tehdy bylo do jižní stěny lodi zevně zapuštěno několik pamětních desek, po jejichž opadnutí zůstávají ve zdivu dutiny. Narušené omítky v interiéru a zejména na vnějším líci jižní zdi dovolují získání dílčích poznatků o podobě kostela před barokní přestavbou s tím, že absence výraznějších stylových detailů zatím nedovoluje spolehlivější datování.

Zdivo přízemí i prvního patra věže na jižní stěně tvoří zběžně opracované pískovcové bloky, kladené do rádků. Spáry jsou vyplněny do líce zdiva uhlazenou maltou, v níž

Obr. 2: Drchlava (okres Česká Lípa), kostel sv. Mikuláše. Schematický půdorys západní věže a přilehlé části jižní stěny lodi s vyznačením stavebního vývoje. Černě zakresleno zdivo hypoteticky románské, šrafovaně hypoteticky renesanční, tečkovaně barokní. Bílé plochy značí úpravy 19. století. (Zaměření měřítkem Jan Sommer 1994.)

Obr. 3: Drchlava (okres Česká Lípa), kostel sv. Mikuláše. Zazděný románský (?) portál v jižní stěně lodi. (Foto Jan Sommer 1994)

jsou úzkým nástrojem vyznačeny rysky, sledující hrany kvádrů. Stejný charakter má i zdivo západní stěny lodi jižně od věže a zejména na jižní stěně lodi v délce asi 550 cm od západního nároží. Ve vzdálenosti 545 cm od nároží sledujeme levou hranu ostění zaniklého portálu, pokračující neúplně zachovaným půlkruhovým záklenkem. Hloubka pravouhlého ústupku ostění činí 14,5 cm. Dále navazuje nepravidelně odsekaný povrch kamene, nasvědčující, že další část profilace ve zkoumaném místě (patka záklenku) byla při pozdější zazdínce poškozena. Mezi popsáním pozůstatkem půlkruhového portálu a stávajícím obdélným vstupem se dochoval ještě další zazděný pravouhlý otvor, jemuž zevnitř lodi odpovídá prasklina v omítce, opisující hranu segmentem zaklenuté vnitřní špalety. Zřejmě se jednalo o vstup, který nahradil při některé přestavbě původní portál s půlkruhovým záklenkem ostění. V západní stěně lodi na jih od věže za otvorem po vypadlém kvádru zeje ve výši 150 cm nad terénem vodorovná dutina po rozměrném trámu, který snad plnil funkci ztužující armatury. V jižní stěně věže v interiéru prvního patra lze při jihozápadním koutu rozeznat hranu zazděného pravouhlého otvoru, snad drobného portálku.

Přesnější datace prvotní stavby není možná, protože se zatím nepodařilo najít spolehlivě zařaditelné architektonické články. Nejstarší zjištěnou část kostela - západní polovinu lodi (do zatím neurčené výšky) a přízemí a patro věže považujeme za středověkou, snad pozdně románskou, a to

Obr. 4: Drchlava (okres Česká Lípa), kostel sv. Mikuláše. Povrchová úprava zdiva jižní stěny lodi při západním nároží. (Foto Jan Sommer 1994)

vzhledem k charakteru a úpravě zdiva a polokruhovému tvaru záklenku portálu. Detailnější poznání řečeného portálu by asi přinesl sondážní průzkum. Rozsah renesanční přestavby nelze přesněji specifikovat. Lze soudit, že raně středověký kostel v Drchlavě (pokud naše zařazení bude potvrzeno dalšími výzkumy) souvisel s existencí vsi na staré Lipské cestě (Deštná, Dubá, Drchlava, Zahrádky).

POZNÁMKY

- 1) W. W. Tomek: *Registra decimarum papatum*, Praha 1873, str. 77.
A. Sedláček: *Místopisný slovník historický*, Praha 1908, str. 169 uvádí rok 1717 jako dobu barokní přestavby. Srov. též E. Poche a kol.: *Umělecké památky Čech 1*, Praha 1977, str. 324.

KIRCHE DES HL. NIKOLAUS IN DRCHLAVA (BEZIRK ČESKÁ LÍPA)

Die Pfarrkirche in Drchlava wurde in der bisherigen Literatur für einen Barockneubau gehalten. Der beschädigte Verputz im Interieur und namentlich an der Oberseite der Südmauer erlaubt den Gewinn der Teilerkenntnisse über die Kirchengestalt von dem Barockumbau. Genauere Zeitangabe des ursprünglichen Baues ist nicht möglich, weil es bisher nicht gelungen ist verlässlich einreihbare architektonische Glieder zu finden. Den ältesten Kirchenteil - die westliche Schiffhälfte, das Erdgeschoss und den Turmstock halten wir für mittelalterlich, vielleicht spätromanisch, und zwar mit Rücksicht zum Charakter und Mauerwerkzurichtung und die halbreisförmige Einwölbungsform des Portals.

ABBILDUNGEN

- 1: Drchlava (Bezirk Česká Lípa), Kirche des hl. Nikolaus. Westteil der südlichen Schiffwand. (Lichtbild Jan Sommer 1994.)
- 2: Drchlava (Bezirk Česká Lípa), Kirche des hl. Nikolaus. Schematischer Grundriss des Westturmes und des beiliegenden Teiles der Südschiffwand mit Aufzeichnung der Bauentwicklung. Schwarz eingezeichnet mauerwerk hypothetisch romanisch, schraffiert das vorausgesetzte Renaissance-, punktiert das Barockmauerwerk. Weisse Flächen bedeuten Zurichtungen des 19. Jahrhunderts. (Einmessen Jan Sommer 1994.)
- 3: Drchlava (Bezirk Česká Lípa), Kirche des hl. Nikolaus. Zugemauertes romanisches Portal in der südlichen Schiffwand. (Lichtbild Jan Sommer 1994.)
- 4: Drchlava (Bezirk Česká Lípa), Kirche des hl. Nikolaus. Oberflächenzurichtung des Mauerwerks der südlichen Schiffwand bei der Westecke. (Lichtbild Jan Sommer 1994.)